

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

KEREITI YA 12

LOETSE 2023

**SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)
PAMPIRI YA BOBEDI (P2)**

MATSHWAO: 80

NAKO: Dihora tse 2½

Pampiri ena e na le maqephe a 25.

DITAELO LE DIKELETSO HO MOHLAHLUWA

1. Bala ditaelo tsena ka hloko pele o qala ho araba dipotso.
2. O se ke wa latella ho bala pamiri yohle. Tadima pele papetla ya dikahare leqepheng la bone, mme o tshwaye dinomoro tsa dipotso tse botsitsweng dibukeng tseo o ithutileng tsona selemong sena. Ha o entse sena, bala dipotso tseo, mme ebe o kgetha tseo o ratang ho di araba.
3. Pampiri ena e arotswe DIKAROLO TSE THARO, e leng:

KAROLO YA A:	Dithothokiso	(30)
KAROLO YA B:	PALE/sengolwa sa Boholoholo	(25)
KAROLO YA C:	Tshwantshiso/Terama	(25)

4. Araba dipotso TSE HLANO kaofela: TSE THARO (3) KAROLONG YA A, E LE NNGWE (1) KAROLONG YA B le E LE NNGWE (1) KAROLONG YA C ka mokgwa ona:

KAROLONG YA A: DITHOTHOKISO

Dithothokisong tseo o di rutilweng – Araba dipotso tse PEDI.

Thothokiso eo o sa e rutwang – O TLAMEHA ho araba potso ena.

KAROLONG YA B: PALE/SENGOLWA SA BOHOLOHOLO

Araba potso E LE NNGWE.

KAROLONG YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA

Araba potso E LE NNGWE.

5. KGETHO YA DIPOTSO KAROLONG YA B (PALE/SENGOLWA SA BOHOLOHOLO) LE YA C (TERAMA)
  - Araba dipotso tsa pale/sengolwa sa bohoholo le terama tseo o ithutileng tsona FEELA.
  - Araba potso E LE NNGWE E TELELE YA MOQOQO le E LE NNGWE ya dipotso TSE KGUTSHWANE. Haeba o araba potso e telele KAROLONG YA B, o lokela ho araba potso e kgutshwane KAROLONG YA C. Haeba o araba potso tse kgutshwane KAROLONG YA B, o lokela ho araba potso e telele ya moqoqo KAROLONG YA C. Sebedisa lenanennetefatso le hlakisitsweng leqepheng la 5 ho etsa kgetho ya hao.
6. BOLELELE BA DIKARABO
  - Potso e telele ya Dithothokiso e lokela ho arajwa ka mantswa a 250–300.
  - Dipotso tse telele tsa Pale le Terama di lokela ho arajwa ka mantswa a 400–450.
  - Bolelele ba dikarabo tsa dipotso tse kgutshwane bo tla laolwa ke kabo ya matshwao. Tsepama potsong, mme o se ke wa tswa lekoteng.

7. Latela ditaello tse hlahang qalong ya KAROLO ka NNGWE ka tlhoko.
8. Nomora dikarabo tsa hao jwalo ka ha dipotso di nomorilwe pampiring ena ya dipotso.
9. Qala KAROLO E NNGWE le E NNGWE leqepheng LE LETJHA.
10. Sebedisa nako ya hao ka mokgwa o latelang:
  - KAROLO YA A: Metsotso e 40
  - KAROLO YA B: Metsotso e 55
  - KAROLO YA C: Metsotso e 55
11. Ngola ka mongolo o makgethe, mme o balehang.

LEQEPHE LA DIKAHARE

Dintlha tse hlalishitsweng leqepheng lena di tla o thusa ho kgetha dipotso tseo o ratang ho di araba ntle le ho qobelleha hore o bale pampiri yohle.

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO				
Dithothokiso tseo o di rutilweng: Araba dipotso TSE PEDI feela ho tsena.				
	NOMORO YA POTSO	MOFUTA WA POTSO	MATSHWAO	NOMORO YA LEQEPHE
1	Ke motsho, ke motle	Potso e telele ya moqoqo	10	6
2	Tswalo la ka le a hana	Potso e kgutshwane	10	7
3	Kgopolo e a llisa	Potso e kgutshwane	10	8
4	Kaofela ke mafome	Potso e kgutshwane	10	9
MMOHO LE				
Thothokiso eo o sa e rutwang: O TLAMEHILE HO araba potso ena.				
5	Se ikgantsho	Potso e kgutshwane	10	10
KAROLO YA B: PADI/SENGOLWA SA BOHOLOHOLO				
ELA HLOKO: Araba potso E LE NNGWE e telele le E LE NNGWE ya TSE KGUTSHWANE. Ha o araba potso e telele KAROLONG YA B, o lokela ho araba e kgutshwane KAROLONG YA C. O lokela ho araba potso E LE NNGWE feela KAROLONG YA le YA C.				
6	Botsang lebitla	Potso e telele ya moqoqo	25	11
7	Botsang lebitla	Dipotso tse kgutshwane	25	11–13
8	Mme	Potso e telele ya moqoqo	25	14
9	Mme	Dipotso tse kgutshwane	25	14–15
10	Tutudu ha e patwe	Potso e telele ya moqoqo	25	16
11	Tutudu ha e patwe	Dipotso tse kgutshwane	25	16–17
KAPA				
SENGOLWA SA BOHOLOHOLO: Araba potso E LE NNGWE feela ho sengolwa sa bohoholo				
12	Ke qati e a lomisanwa	Potso e telele ya moqoqo	25	18
13	Ke qati e a lomisanwa	Dipotso tse kgutshwane	25	18–19
KAROLO YA C: TSHWANTSHISO				
Araba potso E LE NNGWE feela bukeng eo o e rutilweng.				
14	Seyalemoya	Potso e telele ya moqoqo	25	20
15	Seyalemoya	Dipotso tse kgutshwane	25	20–21
16	Haeso Mafotholeng	Potso e telele ya moqoqo	25	22
17	Haeso Mafotholeng	Dipotso tse kgutshwane	25	22–23
18	Lejwe la Kgopiso	Potso e telele ya moqoqo	25	24
19	Lejwe la Kgopiso	Dipotso tse kgutshwane	25	24–25

ELA HLOKO: Dikarolong tsa B le C, e NNGWE ya dipotso tse arajwang e tlameha ho ba ya MOQOQO. Ha e NNGWE e lokela ho ba ya dipotso TSE KGUTSHWANE. Ha o a lokela ho araba dipotso TSE PEDI tsa mofuta wa moqoqo kapa TSE PEDI tsa mofuta wa dipotso tse kgutshwane.

LENANENNETEFATSO

Sebedisa lenanennetefatso lena qetellong ho nnetefatsa hore na efela o arabile dipotso tse hlokehang.

KAROLO	NOMORO TSA DIPOTSO	PALO YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA
A: DITHOTHOKISO (<i>tseo o di rutilweng</i>) (Potso e telele ya moqoqo KAPA dipotso tse kgutshwane)	1–4	2
A: DITHOTHOKISO (<i>eo o sa e rutwang</i>) (Potso e kgutshwane)	5	1
B. PALE (Potso e telele ya moqoqo KAPA ya dipotso tse Kgutshwane)	6–11	1
KAPA		
B: SENGOLWA SA BOHOLOHOLO (Potso e telele ya moqoqo KAPA ya dipotso tse kgutshwane)	12–13	
C: TSHWANTSHISO/TERAMA (Potso e telele ya moqoqo KAPA ya dipotso tse kgutshwane)	14–19	1
PALO YOHLE YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA.		5

ELA HLOKO: DIKAROLONG TSA B le C, nnetefatsa hore o arabile potso E LE NNGWE YA MOQOQO le E LE NNGWE YA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE. Ha o a lokela ho araba potso TSE PEDI tsa moqoqo kapa TSE PEDI tsa dipotso tse kgutshwane.

Sekaseka thothokiso ena, mme o bontshe kamoo sethohokisi se sebedisisitseng **kgetho ya mantswe** kateng ho finyellelsa molaetsa wa yona.

Karabo ya hao e be bolelele ba mantswe a 250–300.

[10]

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO

Karolong ena o botsitswe dithothokiso tse HLANO (POTSO YA 1–5). Araba tse THARO feela.

DITHOTHOKISO TSEO O DI RUTILWENG**POTSO YA 1: POTSO E TELELE YA MOQOQO**

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba potso e latelang.

KE MOTSHO, KE MOTLE – KDP Maphalla

- 1 A ke le mameleng pina ke ena
- 2 Lekodilo la dinako tse ntjha;
- 3 Pina ena e mathemalodi
- 4 E thoba maikutlo a sithabetse.

- 5 Pina e binnwe ke dikgabane maoba,
- 6 Di e binne di e tsanyaola dikgeleke;
- 7 Di e binne di thenthetsa dikakapa
- 8 Di re, “ha e le nna ke motsho, ke motle.”

- 9 “Nna ke motsho, ke motle,
- 10 Ke pabala hara kgabane tsa lefatshe;
- 11 Hara ditjaka le nna ke tjaka,
- 12 Ke ikotla sefuba ha ke ikgalale.”

- 13 “Nna ke motsho, ke motle,
- 14 Ke ema kapele ha ke thonngwa ka lebitso;
- 15 Le ha a itshasitse mabewana a lefatshe
- 16 Le nna ke Seilatsatsi ha ke tlakasele.”

Sekaseka thothokiso ena, mme o bontshe kamoo sethohokisi se sebedisisitseng **kgetho ya mantswa** kateng ho finyeletsisa molaetsa wa yona.

Karabo ya hao e be bolelele ba mantswa a 250–300.

[10]

POTSO YA 2: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

TSWALO LA KA LE A HANA – KDP Maphalla

- 1 Tswalo la ka le a hana morena,
- 2 Tswalo la ka ha le dumele ntate;
- 3 Ha wena o re fatshe lena ke la hao
- 4 Lona le re fatshe lena ke la Modimo.

- 5 Tswalo la ka le a hana morena,
- 6 Tswalo la ka ha le dumele kgabane;
- 7 Ha wena o re bophelo bo atleng tsa hao
- 8 Lona le re bophelo bo atleng tsa Jehova

- 9 Tswalo la ka le a hana morena,
- 10 Tswalo la ka ha le dumele kgosi;
- 11 Ha wena o re o tla shwa mohla o ratang
- 12 Lona le re o ka tsoha tjhoba le letse phoka.

- 13 Tswalo la ka le a hana morena
- 14 Tswalo la ka ha le dumele monghadi;
- 15 Ha wena o re dikgutsana ke matlakala
- 16 Lona le re dihase ke tsa Ramahodimo,

- 2.1 Kgonyetso e fumanehang molathothokisong wa 1 e botjwa ke lentswe lefe mme bohlokwa ba yona ke bofe molathothokisng oo? (2)
- 2.2 Phetapheto ya mantswa e tsepameng e sebedisitsweng molathothokisong wa 1 le 2 'Tswalo'e sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 2.3 Qolla molathothokiso o nang le enjambamente temanathothokisong ya 2, o be o hlalose bohlokwa ba tshebediso ya yona. (2)
- 2.4 Fana ka moelelo o otlohileng o hlahiswang ke molathothokiso wa 12. (2)
- 2.5 Maikutlo a ikutlwahatsang molathothokisong wa 15 ke afe? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

[10]

POTSO YA 3: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

KGOPOLO E A LLISA –TM Lethota

- 1 Ha ke hopola ba ka botho,
- 2 Ke hopola phelo ba rona Basotho,
- 3 Ke tse bohloko tsa masisapelo,
- 4 Tse tetebebsang ya motho mehopolo,
- 5 Ruri ke ferekana mehopolo.

- 6 Ha ke hopola ba polasi bophelo,
- 7 Tlase ngwan'a mawatle, Kleinbass;
- 8 Moo motho a tsohang ka dialla.
- 9 A kgutla ka kgitla a kgukgutha,
- 10 Ho qekisa yona tjhako le reshene.

- 11 Ha ke hopola ba ho sebeletsa leleya,
- 12 Moputso wa shome la mekotla ka ngwaha,
- 13 Ke hopola le ho dula seteroising.
- 14 Ke kgaketswa dirantjana ka kgwedi,
- 15 Ruri moya wa ka o a tetebela

- 16 Ha ke hopola dikolo tsa teng,
- 17 Moo motho a yang lemo di ile,
- 18 Lebaka e le ho alosa mohlape.
- 19 A kotula masimo masabasaba,
- 20 Ruri kgapha di tlala morifi.

- 3.1 Kgonyetso e fumanehang molathothokisong wa 2 e botjwa ke lentswe lefe mme bohlokwa ba yona ke bofe molathothokisng oo? (2)
- 3.2 Bohlokwa ba sejura se sebedisitsweng molathothokisong wa 7 ke bofe? (2)
- 3.3 Fana ka moelelo o otlolohileng o hlahiswang ke molathothokiso wa 8. (1)
- 3.4 Ke mokgabisopuo ofe o fumanehang molathothokisong wa 19? Hlalosa bohlokwa ba tshebediso ya ona molathothokisong oo. (3)
- 3.5 Maikutlo a ikutlwahatsang thothokisong ee ke a jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

[10]

POTSO YA 4: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

KAOFELA KE MAFOME – KPD Maphalla

- 1 O kile a lemosa baena Mmoledi
- 2 Ditjhaba di itebetse di eja mothebelele;
- 3 O kile a re tsa lefatshe ke lefeela
- 4 Kaofela ke mafome
- 5 Di a fela.

- 6 Mofuthu wa mahlasedi ha tsatsi le tjhaba,
- 7 Moya maphodi ha le haba madikelo,
- 8 Ka nnete tsa lefatshe ke lefeela
- 9 Kaofela ke mafome
- 10 Di a fela.

- 11 Dipina tsa dinonyana hwetla le kena,
- 12 Melodi ya ditswere ha di rura mohlakeng
- 13 Ka nnete tsa lefatshe ke lefeela
- 14 Kaofela ke mafome
- 15 Di a fela.

- 4.1 Sekaseka matla a tshebediso ya anastrofi e sebedisitsweng molathothokisong wa 1. (2)
- 4.2 Fana ka moelelo o otlolohileng o hlahiswang ke molathothokiso wa 2. (1)
- 4.3 Ke lentswe lefe le re bopelang kgonyetso molathothokisong wa 6? Hlalosa bohlokwa ba tshebediso ya yona molathothokisong oo. (3)
- 4.4 Tshohla tshebediso ya kganyetsano e fumanehang melathothokisong ya 6 le 7. (2)
- 4.5 Hlalosa sehlo se ikutlwahatsang melathothokisong ya 4, 9 le 14. (2)

[10]

O TLAMEHILE ho araba potso ena.

POTSO YA 5: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse tla e latela.

SE IKGANTSHE –TJ Mahapa

- 1 Se ka ikgantsha hle ngwaneso,
- 2 Fatshe le a potoloha, ke lebidi;
- 3 Ba neng ba tswana le wena,
- 4 Kajeno ba tseba ho dumedisa.

- 5 Se ka ikgantsha hle ngwaneso,
- 6 Ha o thotse bohobe ba ho ja,
- 7 Nthwena ke ntle ke o tlole,
- 8 Kajeno ke wena, hosane kenna.

- 9 Ba kae boRamabenkele ngwaneso?
- 10 Ba neng ba ikgantsha tjee ka wena,
- 11 Fu ba iphenethile la Judase Iskariotha;
- 12 Le wena lemoha se ka ikgantsha hle!

- 13 O kae morui elwa wa mohla monene?
- 14 Kajeno o ja jwang le dikgomo,
- 15 O phela ka dilopi, ke mokopakopa;
- 16 Le wena se ke wa ikgantsha hle!

- 5.1 Fana ka moelelo o otlolohileng wa molathothokiso wa 7. (1)
- 5.2 Lebotsi le sebedisitsweng molathothokisong wa 9 le thusa jwang ho hlakisa moelelo wa mola oo. (2)
- 5.3 Komelo e sebedisitsweng molathothokisong wa 11 e sebedisitse ka sepheo sefe? (2)
- 5.4 Qolla molathothokiso o bontshang tshebediso ya lekgotsi temanathothokisong ya 4 o bolele sepheo sa tshebediso ya lona molathothokisong oo. (3)
- 5.5 Temanathothokiso ya 4 e qholotsa maikutlo a jwang ho wena? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

[10]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: PADI/SENGOLWA SA BOHOLOHOLO

Araba potso ya buka eo o ithutileng yona karolong ena.

Kgetha mme-o arabe potso E LE NNGWE feela, potso e telele ya moqoqo kapa ya dipotso tse kgutshwane.

HOPOLA: Ha o araba potso e telele ya moqoqo KAROLONG YA B, o tlameha ho araba dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA C.

POTSO YA 6: MOFUTA WA POTSO E TELELE YA MOQOQO

BOTSANG LEBITLA – KPD Maphalla

Kamano ya Tsietsi le Tseleng e bile le seabo ho heletseng maphelo a baphetwa ba bang. Dumellana kapa o hanane le mohopolo o itshetlehile ka diketsahalo tse totobatswang ke sengolwa sena. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]

POTSO YA 7: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

BOTSANG LEBITLA – KPD Maphalla

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA A

E ne e le Moqebelo mantsiboya ha Tsietsi a thoba kampong ya lebotho, a ipha dimenyane. O ne a se a le maqiti, a se a tonne mahlo, a tseba hona le hwane. A tlola diterata, a kena merung, a tshola tlhako morong. O ne a ntse a apere diaparo tsa lebotho, a bile a le sethunya sa hae lephakong. O ne a rupelletswe ho sebedisa ntho ena ke ditsebi tsa yona. Ha ba ne ba se bolela ba ne ba re:	5
Serope sa kgoho, serope sa tshepe, Serope sena ka molomo se tshwela malakabe; Ntho ena e se e ketotse makanyane;	10
Dilalome ho se ho wele tse mmalwa, tsa ketoha, Ntho ena ke peipi ya tshepe e hlatsa dihele, Radikgoka o phaphama a se a tshetse Jorotane	
Tsietsi o ile a leba Sekgutlong. O ile a leba lebitleng labo. O ne a se a le tseba. O ile a boela a le tadima a phuthile matsoho. Kajeno bakeng sa ho seka meokgo, a utlwa a kenelwa ke kgalefo. Ntho e nngwe eo ba neng ba ithutile yona kwana kampong ke kgalefo. A hla a utlwa a halefa. HO tsieleha hona ho ntse ho le teng. HO sithabela maikutlo le hona ho ntse ho le teng, empa ho batla ho kotelwa ke kgalefo. A boela bala mabitso a bahabo. A boela a tadima motse oo o kgutsitseng, yaba o leba seteisheneng ho ya tshwara terene ya thapama.	15 20

7.1 Hlalosa sehlo se ikutlwahatsang temeng e ka hodimo. (2)

7.2 Ditaba tsa qotso ee di re bopela karolo efe ya poloto? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

- 7.3 Bolela mofuta wa karaburetso o fumanehang temeng e ka hodimo o be o tshehetse karabo ya hao. (2)
- 7.4 Ke mothinya ofe o sa lebellwang o hlahiswang ke diketso tsa Kotsi tsa ho hodisa Tsietsi bohase empa ntatae a mo sietse mafa? (2)
- 7.5 Ke ketso efe eo monnamoholo Ramabanta a ileng a e etsa ho tsebisa Tsietsi hore o hlohonolofaditswe ka ngwana moshanyana? (2)
- 7.6 Bolela lebaka la ketelo ya Tsietsi Sekgutlong. (1)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA B

Tsietsi le Tseleng ba hole. Ba tswile diaparong tsa booki. Ba se ba ikinne diaparong tse ntjha tsa selemo. Tsietsi o sutu e ntsho. Hempe e tshweu. O bile o kholoro. Dieta di ntsho. O Bibeletsohong, Tseleng mose ke o motsho. Bolause bo bosweu. Dieta le tsona ke tse ntsho. Mona he, ho tsamaya ntate moruti le mme mamoruti hantle. Ha ho ditaba. Ke kgotso feela. Ditaba di kwana moo di leng teng eseng mona. 5

Tsietsi le Tseleng ba kena hoteleng. Ba dula tafoleng. Weitare e ya ba tatasella. Ba bitsa dintho ka moo di bitswang ka teng. Ha weitara e ntse e beha dijo ka mananeho, bona b nna ba iqoqela ka Maria le Josefa. Ha ho molato. Ke kgotso feela. 10

"E tla ba diranta tse mashome a mane, a metso e mehlano, ntate moruti," ke weitara eo ha e se e hlophile dintho tsohle, e di behile ka mananeo a tshwanelehileng.

Tsa dula, tsa itjella kgutsana tsa batho. Tsa loha malepa. Tsa rala meralo e thata, tsa beha dintlha ka tlhatlhamano ya tsona. Mosha ha o fula, o a qamaka. Ba ntse ba qwaile le ha ba iketlile tjena. 15

Televisihene ke eo. Jwale ke eo e bua ditaba. Ka lehlohonolo ho lerata, batho ha ba di natse haholo ditaba tsa yona. Batho ba tshoswa ke dipolayano le tse jwalo. Tsa batho ba batlwang ha di tshose le letho. Setshwantsho sa Tsietsi ke seo televisheneng. Jwale ho se ho hlahile sa Tseleng. 20

- 7.7 Ke ka lebaka lefe Tsietsi a iphetotseng moruti ho ya ka ditaba tsa tema e ka hodimo? (2)
- 7.8 O itshetlehile ka ditaba tsa qotso, hlakisa se bolelwang ke mantswa ana: "Mosha ha o fula, o a qamaka. (2)
- 7.9 Ke menyenyetsi efe e ileng ya ipetsa motseng e bakileng kgohlano ho Tsietsi. (2)

- 7.10 Menyenjetsi e neng e bueha hara motse e fetotse botho ba Tsietsi ka mokgwa o jwang? (2)
- 7.11 Ketso ya hore Tsietsi a hlekefetse batho ba se nang molato ka ho ba nkela ditjhelete tsa bona e etsa hore o be le maikutlo a jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 7.12 Ebe Tseleng re ka mo hlalosa e le mofuta ofe wa mophetwa pading ee? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 7.13 Ke eng e bontshang hore tlhoho dingolweng ha e a fihlellwa paleng ee? (2)

[25]

POTSO YA 8: MOFUTA WA POTSO E TELELE YA MOQOQO**MME – NP Maake**

Kamano ya Thollo le Bafokeng e bile le seabo ho heletseng maphelo a baphetwa ba bang. Dumellana kapa o hanane le mohopolo o itshetlehile ka diketsahalo tse totobatswang ke sengolwa sena. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]**POTSO YA 9: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE****MME – NP Maake**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

TEMA YA C

Tsa kgutla difefo tsane tsa mohla monene. Ha qala ka maru a matsho, a fifetseng, a tla ka matla a hlaha Borwa, a qhojwa ke moya o matla, o hlabang ha bohloko eka le kgethehile ka Foreisetata le Lesotho. E ne e le moya o mona oo ereng ha Basotho ba o hlalosa ba re Morwa o bohlile ka letheka. Maru a thiba letsatsi, yaka bosiu athe e sa le hoseng. Pitsa tsa tloswa ka ntle, tsa kenngwa ka hara motlotlwana wa masenke o neng o ahilwe ka morao, ka jareteng habo. Ya qala ho tsholoha le pele ba qeta, ya ba kgaoletsa. 5

Ya tsholoha pula, e ena eka ke ya medupe, e sa tlo kgaotsa kajeno lena. Lehadima le lona la laima le sa tswa laima, maru a thwathwaretsa ha bohloko. Tsena tsohle tsa tetebeta Dikeledi moyeng le ho feta. A hopola mantswe 10

ohle a mmisi Lekena, ao a neng a sa ka a a utlwa. A nna a rotha ka bonngwe, polelo ka mora polelo, mme moelelo wa ona o ntse o hlaka, ho fihlela o mo kganyetsa hantle, a ba a bona moo a neng a lebisitse teng. Poropotlwana tsane tsa hae tsa bana a bona e se e le ntho disele, tse otileng, mahlo a kgohletse ke tlala, di bile di hlobotse. Ntlo yane ya hae e kgolo e neng e ena 15

le disofa tse ntle tse bothobotho, le lefotha la dijo tse monate ka kitjhining, ya fetoha motlotlwana o lefifi, o se nang ke re le sengwathana sa bohobe bo ommeng.

- 9.1 Bohlokwa ba kgetlomorao e ikutlwahatsang qotsong e ka hodimo ke bofe? (2)
- 9.2 Kgohlano e ikutlwahatsang temeng e ka hodimo ke ya mofuta ofe? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 9.3 Na ebe qeto ya Mme ya ho pata sephiri sa hore ke mosadi wa Thollo e ile ya mo tswela molemo? (2)
- 9.4 Ebe ha o no o le Mme o bona hore monna wa hao o se a nyetse mosadi e mong, o no tla etsa jwang? (2)
- 9.5 Bolela ketsahalo E LE NNGWE pading ena e sa kgolweheng. (2)
- 9.6 Bolela dintho TSE PEDI tse totobatsang hore diketsahalo tsa padi ena di etsahala mehleng ya kajeno kapa ya demokerasi. (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA D

“Le ntlhalosetsa eng? Nna ha ke tsebe Mmateboho a na le mme, le hona ya ntseng a dula lapeng mona. Ke mehlolo ntho eo ke e utlwanang. Kapa ke ntse ke lora na? Haeba ke toro, ke mpe ke phaphame, ho seng jwalo ...” “Butle hle, ntate, butle Mofokeng,” ho se ho bua mme e mong, ya bitsitsweng ke lerata ka phaposeng eo bomme ba neng ba le ka ho yona. “Ha o kene keng wa dula fatshe, bakeng sa hore o eme monyako?” “Ka nnete mehlolo ha e fele lefatsheng. Motho ekare a kgutla mosebetsing, a tsamaile ho se motho ya kulang, a kgahlanyetswa ke taba tsa hore ho na le mme ya hlokaletseng? Ke ne ke ntse ke re ngwana enwa o a lora, athe o bua tsona.” “Ha re kene o dule fatshe, moreso.” Ha realo ntate Masodi.	5 10

- 9.7 Hlalosa semelo sa Thollo ho ya ka tema e ka hodimo. (2)
- 9.8 Pherekano e hlahellang temeng e ka hodimo e bakwa ke eng? (2)
- 9.9 Ke seabo sefe seo Mme a bileng le sona bodulong setjhabeng sa Sebokeng? (2)
- 9.10 Ke ketsahalo efe e batlileng e nyopisa lenyalo la Thollo le Dieledi? (2)
- 9.11 Bolela lebaka le neng le etsa hore Thollo a kope metswalle ya hae ho ya mo ntshetsa mahadi eseng ba habo. (2)
- 9.12 Sekaseka ka tshetshefo ka moo lepato la Mme le ileng la fetola Bafokeng kateng. (3)

[25]

POTSO YA 10: MOFUTA WA POTSO E TELELE YA MOQOQO**TUTUDU HA E PATWE – Mathene Mahanke**

Kamano ya Thebe le Dimama e bile le seabo ho heletseng maphelo a baphetwa ba bang. Dumellana kapa o hanane le mohopolo ona o itshetlehile ka diketsahalo tse totobatswang ke sengolwa sena. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]**POTSO YA 11: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE****TUTUDU HA E PATWE – Mathene Mahanke**

Bala qotso ena ka tlhoko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

TEMA YA E

Hoba ba phopholetse tsohle tseo ba lakatsang ho di tseba Ralefapha a kopa ho bona matitjhere ka nako ya kgefutso ya bobedi.	
"Bomme le bontate, di ngata tseo re ka di buang, empa sebaka se se se lekane motinyane feela. Ka hona he ke tla otlala ditaba phatlantjhotjho: Re tlile kwano re sa laetsa, sepheo e le ho le kgaoletsa, mme re atlehile morerong oo wa rona. Re le kgaoleditse le iketlile, le itebetse, le qhwaollotse dikobo, le sa etse mosebetsi, le etsa seo le se ratang mabaleng a sekolo sena sa setjhaba. Sekolo se balletsweng hara dikolo tse holofetseng ka dilengwana empa se na le matitjhere a rupelletseng ka botlalo." Ha a rialo a ba tadima, mme difahlehong tsa bona a bala tshulafallo, mohlomong le lona lehloyo. A tswela pele:	5
Ho monate hakaakang ho kgaoletsa motho hoja a sa itebetse. Motho ya kgaoleditsweng a etsa ntho e mpe o mmona ka ho swaba le ho kebisa hlooho." O buile mantswe ana a atametse ditulo tseo matitjhere a dutseng ho tsona. Boholo bo ne bo koboteditse difahleho bo qoba ho teanya mahlo le Ralefapha. A nka mehato e mmedi ho ya tafoleng, mme a retelehela ka ho bona.	10
	15

- 11.1 Ebe sepheo sa Ralefapha wa thuto ho etela sekolong sa Sedibeng e ne e le sefe? (2)
- 11.2 Puo ya Ralefapha e temeng e ka hodimo e qholotsa maikutlo a jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.3 Ke ketsahalo efe e entseng hore Dikgapane a se tswellele ho ya kopanong ha Dimama? (2)
- 11.4 Na o ka re qeto ya Dikgapane ya ho nyahlatsa Thebe morerong wa ho tebedisa Tutudu e mo tswetse molemo? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.5 Hlalosa phapang e iponahatsang diketsong tsa Tutudu le Dikgapane. (2)
- 11.6 Ketsahalo ya hore ntate Seipobi a dumele ho thusetsa sekolo ka ditjhelete, e mo hlahisa e le motho wa botho bo jwang? (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA F

'Hei, wena Thebe. O moetapele ya jwang ya hlahang feela ha o roteletsa ntwā? Ha ho le hobe o a nyamela! Hona jwale ke batlile ke tshwarwa ka sehloho maobane."
 "Empa, Dimama ...."
 "Seke wa re "empa Dimama," mona! Raseisanyane, tshepe ya se-isa-none! 5
 Feela o tlile hantle o ke o tlo re bolella hore wena o ne o le kae ha batho ba tla tshwarwa ka sehloho."
 Mantswe ana a Dimama a ne a sa re letho ho Thebe hobane a ne a le bobebe haholo papisong le seo a neng a se lebelletse. Ha Dimama a ntse a tswela pele ho ithoka Thebe a leka ho nahana leqheka la ho mo thodisa. A le fumana. Yaba 10
 o se a mo kena hanong:
 "Ako mpoelle. Ha ke ne ke tshwerwe, yaba ke fellwa ke mosebetsi, sekolotohadi see seo o mphileng sona se ne se tla leshwa ke mang ha kgwedi e fela." Ka pelepele Dimama a hopola hore ke nnete Thebe o nkile moqeqeko wa sekoloto ha tjhaba se se se mo apere. E, ka Sontaha Thebe o rekile jwala bohle bo neng 15
 bo le ka sehatsetsing sa Dimama. O ngodisitse mme hang ha kgwedi e fela Dimama e tla ba motho. Ka hoo na ka nnete a ka soma motho wa bohlokwa hakaale? A be a se a mo hulela ka thoko, mme ba ka ba itsheba.

- 11.7 Hlalosa se bolelwang ke Dimama ha a re, "Thebe ke tshepe ya seisa- none. (2)
- 11.8 Seabo sa Dimama sa ho thusa Thebe diketsong tsa bobbe se re senolela eng mabapi le tsela eo batho ba Thabure ba phelang ka yona? (2)
- 11.9 Hlalosa ke ketsahalo E LE NNGWE e totobatsang hore Ntefeleng o ne a hlile a rata Tutudu. (2)
- 11.10 Ke ketsahalo efe ya Tutudu e re bopelang mothipoloho paleng ee? (2)
- 11.11 Sekaseka ka tshetshefo ketsahalo e bontshang moqhaka wa tlholo paleng ena. (3)
- 11.12 Ebe ha o no o le Tutudu mme o tseba hore ke Thebe a o latelletseng o ne o tla etsa jwang ho latella maemo a matle a phedisano? (2)

[25]

SENGOLWA SA BOHOLOHOLO

Araba potso E LE NNGWE feela ho sengolwa sa bohoholo.

POTSO YA 12: POTSO E TELELE YA MOQOQO**KE QATI E A LOMISANWA – SJ Mamashela**

Polelo ena 'ho shebela fatshe dikeletso tsa batho hangata ke hona ho hodisang kgohlano. Sekaseka puo ena mabapi le kamano ya yona le tshomo ya "Ngwana mahana a jwetswa o bonwa ka dikgapha.' Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]**POTSO YA 13: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE****KE QATI E A LOMISANWA – SJ Mamashela**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa tshomo yohle.

TEMA YA G

Ba re e ne e le Phokojwe le Lefiritshwana e le metswalle e meholo. Ka letsatsi le leng Phokojwe a kopa Lefiritshwana hore ba ilo utswa dinku tsa lekgowa motseng o mong o haufi. Ba dumellana hore ba tla tsoha esale ka meso dinku di sa kwalletswe sakeng. Ka madungwadungwane ba fela ba tsamaya ho ya utswa dinku. Lefiritshwana a thaba haholo ha a bona dinku tse ngata jwalo. A leboha Phokojwe ka masene a hae. Ba kena ka lesoba leo ba neng ba le phuntse terateng. 5

Lefiritshwana a harelakaka feela a thabetse kgora ena e kana. Phokojwe a ja a ntse a ya ho itekanya hore ebe o ntse a fella lesobeng. Lefiritshwana yena a lebala hore mpa e ntse e kokomoloha. Lekgowa la utlwa letlaburu ka sakeng. La tla hlwela hore ho etsahala eng. La fumana Phokojwe le Lefiritshwana ba iphepaka ka dinku tsa hae. Eitse ha Phokojwe a bona lekgowa a matha mme a tswa ka lesoba. A emella thokwana ho bona ha ngwale e kgiba 10

- 13.1 Diketsahalo tsa tshomo ee di etsahala nakong efe? (1)
- 13.2 Sesosa sa kgohlano ke sefe tshomong ee? (2)
- 13.3 Hlalosa se bolelwang ke lentswe lena 'letlaburu.' (2)
- 13.4 Ke kotlo efe eo Lefitshwana le phokojwe ba e fumaneng ka diketso tsa boshodu? (2)
- 13.5 Phokojwe ke mophetwa wa semelo se jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 13.6 Ho ya ka wena, ebe o ne o tla etsa jwang ha o lemoha hore motswalle wa hao wa sebele ke sera sa hao jwalo ka Phokojwe? (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka tlhoko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa dithoko kaofela.

TEMA YA G

1	Khatala, thula, Kali ya Beoane,
2	Thula, makwala a tshaba,
3	Ba bona ha ho aparela lefifi.
4	Ha e na meno, Tau ya Matlama,
5	Batho e setse e ba hwaea feela!
6	Chopo a jewa ke Phiri ya Matlama,
7	E na le madinyane a le mararo,
8	Lefiritshoane la ba Ramatlole.
9	Re ka thiba ka leoka monyako,
10	A sireletsa ka thari ya ngwana!
11	Mohatsa Mokali nkwe ya leqheku
12	Mohatsa Mokali le Rantheosi;
13	Thebe e lebenyane ya Ramasopha,
14	Ya kgatsi a mollo.

- 13.7 Hlalosa moelelo o otlohileng wa polelo ena: 'Ba bona ha ho aparela lefifi'. (2)
- 13.8 Ke ka lebaka lefe basadi ba ne ba lla thokong ee? (2)
- 13.9 Hlalosa sehalo se ikutlwahatsang thokong ena. (2)
- 13.10 Ke molaetsa ofe o fetiswang ke thoko ee? (2)
- 13.11 Ke ka lebaka lefe morena Moshoeshoe a thoholetswang thokong? (2)
- 13.12 Bapisa ditokelo tsa mehleng ya kgale le tsa mehla ya kajeno ho ya ka molaotheo wa naha o ipapisitse le thoko ena. (2)
- 13.13 Ebe tlholo dingolweng e ile ya fihlellwa thokong ee? (2)

[25]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 25**

KAROLO YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA

Araba potso ya buka eo o ithutileng yona feela karolong ena.

Ha o arabile potso ya moqoqo KAROLONG YA B, araba dipotso tse kgutshwane karolong ena. Ha o arabile dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA B, jwale araba ya moqoqo.

POTSO YA 14: MOFUTA WA POTSO E TELELE YA MOQOQO

SEYALEMOYA – RH Moeketsi

“BOHLOKO BA KA” – AM Mabote

Tlholo dingolweng ke ha botle bo hlola bobbe. Sekaseka ka tshetshefo tshwantshiso ena' Bohloko ba ka' mme o bontshe ka moo mongodi a atlehileng kapa a sa atlehang kateng. Dumellana kapa o hanane le mohopolo ona.

Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]

POTSO YA 15: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

SEYALEMOYA – RH Moeketsi

SEKGOBO SA TSHIFANALEHATA – J. Radebe

Bala qotso ena ka tlhoko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

TEMA YA I

(E ntse e le ka bona bosiu boo. Ke hona kwana dikgohlong mme Tholang o ntse a tsamaya moo ho hlileng ho tshabehang teng.)

THOLANG: Ke tsamaile tsela e telele, ke sa fihle moo ke yang ... E, lapeng leso moo ke leng ngwana a le mong feela. Helang! kganya ke yane moo e panyapanyang teng! Ebe ke ha mang? Ke ilo kena teng, ke be ke kope boroko. Mehlolo ka nnete, pina ena ya ka e hana ho tloha molomong:

5

"Ke ya haeso ke ilo kopana,
Ke kopane le ntate Mokeo,
Ke kopane le mme Mmanthako.
Moya ona o a ntsukutla.

Kajeno ke a hlwahlwaela,
Ke qabane le ntate Mokeo.
Badimo ba ka, nthuseng,
Moya wa ka o kokobebe ..."

10

E, ke fihlile jwale ... empa ho a tshabeha mona ... ekaba ke sefeng sona sebaka see...
ke utlwa meriri ya ka e baleha ... Ke motho ya emeng mane ... Kapa mahlo ana a ka a nthetsa na?

15

15.1 Ho ya ka ditaba tsa tema e ka hodimo, ke bothata bofe boo Tholang a nang le bona?

(1)

- 15.2 Hlalosa hore diketsahalo tse hlahellang temeng e ka hodimo di totobatsa tikoloho efe? (2)
- 15.3 Hlalosa hore Tholang o fihlile jwang sebakeng sena? (2)
- 15.4 Mokeo ke seapadi sa mofuta o jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 15.5 Ho kopana ha Tholang le Ramanaka ho rarahanya ditaba tsa tshwantshiso ee jwang? (2)
- 15.6 Ke sefe se neng se bontsha hore Mokeo ha a tshepe hore Ramanaka ke nkgekge nakong eo a ntseng a ba laola? (2)

MMOHO LE**TEMA YA J**

(E ntse e le hona ha Ramanaka, mesong ya lona tsatsi leo. Ramanaka, Mokeo le Mmanthako ba ka tlung.)

RAMANAKA: Etlong he, se salleng morao tjena. Ke tla bula lemati lena, feela le se ke be la kena ka mona, ho seng jwalo le tla holofala... Mo shebeng ke eno he! ... 5

MOKEO: He banna! Ka nnete ke Tholang enwa!...

MMANTHAKO: Jo nna, we! Ke yena ntate! Tholang...Tholang wee!

MOKEO: Tholang! Ke rona batswadi ba hao! O a re utlwa na?

MMANTHAKO: Tholang!...Bua le rona hle ngwanaka!

RAMANAKA: A ke ke a le buisa le kgale!...O tla le hoboleta mahlo jwalo. 10

- 15.7 Hlalosa sehalo se ikutlwahatsang ho tswa temeng e ka hodimo. (2)
- 15.8 Ke ketsahalo efe eo re ka reng e hlahisitse Mokeo a hlolehile ho nka boikarabelo ba ho ba ntate wa lelapa? (2)
- 15.9 Ke leano lefe leo Ramanaka a ileng a le sebedisa ho tsherehanya Tholang? (2)
- 15.10 Ke mothinya ofe o sa lebellwang o hlahiswang ke moriana wa Ramanaka ho Tholang? (2)
- 15.11 Sepheo sa mongodi ke sefe tshwantshisong ee mabapi le dingaka tsa methokgo? (2)
- 15.12 Na o tshepa hore Mokeo e ne e le mokereste? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 15.13 Ebe ha o no o le Mokeo o ne o tla etsa jwang ka maemo ao Tholang o mo fumanamg a ne a le ho ona? (2)

[25]

POTSO YA 16: MOFUTA WA POTSO E TELELE YA MOQOQO**HAESO MAFOTHOLENG – CJ Teleki**

Tlholo dingolweng ke ha bottle bo hlola bobbe. Sekaseka tshwantshiso ena ka tshetshefo, mme o bontshe kamoo mongodi a atlehileng kapa a sa atlehang kateng ho pepesa ntlha. ena.

Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]**POTSO YA 17: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE****HAESO MAFOTHOLENG – CJ Teleki**

Bala qotso ena ka tlhoko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

TEMA YA K

MOLEFI:	Bashana, le nna ke tseba ho fereha. Kapa le nahana hore ha ke le mookamedi ha ke tsebe ho ipuella? Ke ile ka qamaka banna dikopanong, le dithutong tsa boitjhoriso, tse mona tse atisang ho hlophiswa ke mmuso.	
NGATANE:	Empa nna Jwalane ha ke qale ho mmona.	5
JWALANE:	Hao, ebe o ne o mpona ho kae aubuti Ngatane?	
NGATANE:	Ekaka nkile ka o bona habedi hararo o kena ofising ya Molefi.	
MOLEFI:	Tjhe, moo teng e ka nna yaba ke nnete. Ke realo hobane ha ho nako Jwalane a tlang Maseru ka mosebetsi, ebe ha a fapohele ofising ya ka.	10
JWALANE:	Hao, ha pepeta lona le le babedi feela, eo e mong o tholetse eng? Kana ho thwe o mang wena aubuti? Be! Aubuti Mofammere.	
MOFAMMERE:	Tjhe, ke tla nne ke bue ha nako ya teng e fihla. Jwalane, ke ne ke rata ho lokisa taba e nngwe pele le tswela pele ka moqoqo wa lona.	15
MOLEFI	Ke taba efe jwale eo o batlang ho e lokisa wa hae?	
MOFAMMERE:	Ke ne ke rata ho lemosa Jwalane hore boNgatane ha ba pepete empa ba a qoqa.	20

- 17.1 Lentswe lena 'pepeta' le re utullela botho bo jwang ba Jwalane? (1)
- 17.2 Setswalle sa Ngatane, Ramafothole le Molefi se ne se fupere phoqo ka tsela efe? (2)
- 17.3 Sekaseka ka tshetshefo diketsahalo tsa tshwantshiso ena o bontshe hore lehloyo leo Mapetla a neng a e na le lona ho Molefi le ne le susumetswa ke eng? (2)

- 17.4 Ebe ketso ya Jwalane ya ho ratana le Ngatane a sa lahla Molefi e nepahetse? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 17.5 Hlalosa hore Mapetla o ne a thatafalletsa Molefi bophelo ka mokgwa o jwang? (2)
- 17.6 Ka ketsahalo E LE NNGWE, nnetefatsa polelo ena 'Molefi ke sethoto le hoja a rutehile'. (2)

TEMA YA L

Morongwe: *(Ha a se a le hojana ho Molefi a bua a le mong)*. Ha e le mona teng ke bolaile ke sa tsoma. Ruri baholo ba rona ba ne ba nepe ditaba ha ba re lehlohonolo ha se lebelo. Molefi a ke ke a phonyoha. Yena e tla be e le wa bohlanano ho bahlankana ba ka ba nnete. Athe ha e le bana ba bang 5
bona, e leng ba mohlang oo feela, ke bao ke thulanang le bona meketeng, dikopanong esitana le dihoteleng mona. Nna, ke tlohele motho ya sebetsang mosebetsi o motle hakaale? ya bileng a dulang a le mong? Lekgale, taba eo e ke ke ya etsahala. Etswe bana ba bane, e leng ba nnete, 10
taba ena ba ke ke ba e tseba hobane ba dula hole mona Maseru. Athe ha e le bana ba mmamphediphedi, ho kenyeleditse le ngaka nnyeo, bona ha ke na taba le bona hobane bona ke bao ke ithabisang le bona mohlang oo ba ntheketseng motswere. Ere ke hle ke nke dijo tsena ho 15
bafepi bana. Ke batla a hle a lemohe hore o hlokometswe ke nna ka ho otloloha.

- 17.7 Ho ya ka ditaba tsa tema e ka hodimo lokodisa sekapoloto se hlahiswang ke kamano ya Morongwe le Molefi. (2)
- 17.8 O itshetlehile ka ditaba tsa qotso e ka hodimo, ke sefe se ileng sa hohela Molefi ho ka ratana le Morongwe? (2)
- 17.9 Hlalosa hore lewa la boipuiso le sebedisitsweng temeng e ka hodimo le sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 17.10 Fana ka lebaka le entseng hore Morongwe a dumele ho nyallwa ke Molefi. (2)
- 17.11 Hlalosa maemo ao Molefi a ileng a tobana le ona nakong eo a ntseng a batlana le Morongwe bosiu. (2)
- 17.12 Na ebe tlhoho e ile ya fihlellwa tshwantshisong ee? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 17.13 Sekaseka ka tshetshefo kamoo tumelo ya Pitso ya sekreste e ammeng bophelo ba mora hae kateng. (2)

[25]

POTSO YA 18: MOFUTA WA POTSO E TELELE YA MOQOQO**LEJWE LA KGOPISO – T Letshaba**

Tlholo dingolweng ke ha botle bo hlola bobbe. Sekaseka tshwantshiso ena ka tshetshefo, mme o bontshe kamoo mongodi a atlehileng kapa a sa atlehang kateng ho pepesa ntlha ena.

Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]**POTSO YA 19: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE****LEJWE LA KGOPISO – Letshaba**

Bala qotso ena ka tlhoko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

TEMA YA M

NALEDI	(O <i>tsielehile.</i>) Basadi! Ka nnete ke qala ho bona pula e kanakana haesale ke tswalwa ke eba mokana. Ako bone feela ka moo metsi a phutletseng ka teng ka tlung ka mona! Ebile ekare ke a baka bohale le ho feta ha ke a phumola tjena. Ke re ha ho phaposi leha e ka ba nngwe feela e sa neleng kajeno lena. (O <i>tlhotlela lesela le metsi nkgong.</i>) Tjhe, ruri tsietsi e latella tsholeho ebile hape e hlaha mabaka a ntse a fokola. (O <i>opa diatla.</i>) Ke hore pula ena e nele metsotswana e seng mekaenyana feela, empa tshenyo ya teng ke ena e ke keng ya ba ya lekanngwa le kgale! Le jwale ke hona ke dumelang hore pula ke mahlopha- a- senya. Kamehla re dula re kopa Ramasedi hore a re romelle marothodi, empa le teng ha a se a tlile re boela re lla sa mmokotsane, re ngongoreha ka moo e re siyang re le makaqabetsing ka teng. Ha ele rona mafutsana ha ke e re siya re le tebetebeng ena e ha esale; ke tjho re se na yona ya ho phoka boduma! (O <i>sisinya hlooho hanyane.</i>)	5 10 15

- 19.1 Fana ka moelelo o otlolohileng wa mantswe ana: 'Tjhe, ruri tsietsi e latella tshotleho'. (2)
- 19.2 Hlalosa hore makaqabetsi ao Naledi a buang ka ona temeng e ka hodimo a hlakisa maemo a lelapa la hae a le jwang? (2)
- 19.3 Bolela lewa le sebedisitsweng temeng, o be o hlalose hore le ama maikutlo a hao jwang? (2)
- 19.4 Bolela tshusumetso eo Seipadi a bileng le yona ho Naledi ka boemo ba lelapa la hae. (2)
- 19.5 Ebe Seipati ke seipadi se botho bo jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 19.6 Bolela ketsahalo e bontshang hore Naledi o hloka boikemelo le botsitso. (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka tlhoko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

TEMA YA N

NALEDI:	Jwale ke tshoha hore ba ka tloha ba jwetsa aubuti Tsietsi hore re ntse re mo sebetsa hampe nako ena kaofela.	
SEIPATI:	Hantlentle o tshoswa ke eng jwale?	
NALEDI:	Seipati, na ha o bone hore ...	
SEIPATI:	<i>(O mo qhobella majwe hanong.)</i> Ke ne ke o jwetse kgale kwana hore o tlohelle ho tshoha difohle tjena, Naledi. Le hoja ke o kgothaleditse hore o amohela lehlohonolo le lekana ka diatla tse pedi, feela le wena o ne o tshwanetse ebe o ile wa sebetsa ditaba ka kelohlolo e kgolo. Le teng ha ke bone ho le phoso hore Tsietsi a tsebe sephiri sena, hoba ke mahlalela, mme ha a na le ya ho phoka boduma.	5 10
NALEDI:	Tlohela ho swaswa hle, Seipati. Na ha bone hore taba ee e thata le ho feta lejwe la moralla?	
SEIPATI:	Bona mona, Naledi, ha ke a ikemisetsa ho ngangisana le wena ka taba ena. <i>(O sheba tshupanako.)</i> Ebile nako le yona e se e nkeme maqophe; ke lokela ho menahana le mehlala jwale.	15

- 19.7 Ho ya ka ditaba tsa tema e ka hodimo fana ka lebaka le neng le etsa hore Naledi a ikutlwe a tshohile. (1)
- 19.8 Na o ka re Naledi leano la ho dumela Mohlouwa le sebeleditse lelapa la hae? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 19.9 Bolela hore qwaketsano e neng e le dipakeng tsa Thapelo le Pheleu e ne e bakwa ke eng? (2)
- 19.10 Selepe sa Tsietsi se neng se kgenathetse madi nakong eo a fihlang kantorong ya Mohlouwa, se ne se supa ketsahalo efe ya qetang ho e etsa? (2)
- 19.11 'Thabo le maswabi ke diyathoteng di bapile'. Nnetefatsa polelo ena ka ho bolela ketsahalo e ileng ya thabisa Tsietsi bophelong ba hae. (2)
- 19.12 Ebe ntlhakemo ya mongodi ke efe tshwantshisong ee mabapi le boitshwaro ba basadi ba Kgotsong? (2)
- 19.13 Sekaseka ka tshetshefo hore na ebe tlholo dingolweng e ile ya fihlellwa tshwantshisong ee? (2)

[25]

MATSAHWAO OHLE A KAROLO YA C: 25
MATSAHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 80